

Dvi mamos ir du tėčiai – kurie yra tikri?

Neretai klausiama: „Ar vaikas gali susitaikyti su mintimi, kad jis turi dvi mamas?“ Tėvai (vyrai) vaidina antraeilį vaidmenį! Žmogus, užduodantis tokį klausimą, neatkreipia dėmesio į tai, kad vaikas jaučiasi priklausantis tik vienai mamai, socialinei mamai, kurią pamažu kaip mamą pažįsta. Ši vienintelė mama yra dabartis ir realybė. Biologinė mažų įvaikintų vaikų mama yra jų praeities kertinis akmuo, svarbi vaikų tapatybės dalis, bet jos ir tėvų bei vaikų ryšio jau nebėra. Vaikai tai gali labai gerai suvokti.

Vaikai, negyvenę su savo biologiniais tėvais, nelengvai nutraukia ryšius su juos įvaikinusiais tėvais. Jie žino, kam priklauso, t. y. savo socialiniams tėvams. Visi vaikai išsiugdo prisirišimą ir nepriklausomybę, atsirandančią bendrame socialiniame gyvenime, nesvarbu, ar tai būtų biologinė, ar socialinė tėvystė. Anksti prisirišusiam įvaikintam vaikui, kuris jaučiasi saugiai, nešauna mintis savo realius tėvus iškeisti į nepažįstamus biologinius tėvus. Vis dėlto tėvų ir vaikų santykiai kartais įvaikintųjų jaunystės metais paaštrėja, nes biologinė ir socialinė tėvystė nesutampa. Dėl to tėvai privalo atlikti paruošiamąjį darbą dar mažam vaikui esant.

„Viską, kas gera, jis paveldėjo iš mūsų, o tai, kas bloga, – iš biologinių tėvų“, pajuokavo vienas tėvis. „Koks būtų mūsų biologinis vaikas? Ar mes turėtume tokias pačias problemas?“. O įvaikinti vaikai klausia: „Koks būtų mano gyvenimas, jeigu būčiau pasilikęs su biologiniais tėvais arba gyvenčiau mane įvaikinusioje šeimoje?“. Visi įvaikinti vaikai daugiau ar mažiau intensyviai, atvirai ar slapčia gyvena neįprastoje socialinėje situacijoje: jie gyvena šeimoje, prie kurios priklauso, taip pat žino, kad yra žmonės, kurie juos pradėjo, išnešiojo, pagimdė ir atidavė, su šiais žmonėmis jie daugiau neturi nieko bendro. Vaikai vis galvoja, kaip dabar tie žmonės gyvena.

Kiekvieną vakarą penkiametė Patricija ištikus mėnesius žaisdavo gimdymą. Ji atsiguldavo ant mamos pilvo, mama ją suvyniodavo į antklodę. Tada mergaitė išslysdavo iš jos ir sakydavo: „Dabar tu mane pagimdei. Aš atėjau iš tavo pilvo, tu labai džiaugeisi.“

Patricija vertina kaip trūkumą tai, kad ji nėra tėvų biologinis vaikas. Mergaitė jaučia, kad tėvai iš pradžių norėjo turėti biologinį vaiką. Ar gali ji su šiuo negimusiu kūdikiu konkuruoti? Ar galima šį karštą norą panaikinti? Koks būtų mylimų tėvų biologinis vaikas? Ar ji mažiau vertinga? Galbūt Patricija yra antrarūšis vaikas? Tokius baugius klausimus užduoda sau daugelis įvaikintų vaikų. Žmonės, prie kurių vaikas yra prisirišęs ir myli juos, tuo pačiu nėra jo biologiniai tėvai.

Patricijos kiekvieną vakarą žaistas žaidimas – tarsi mama ją pagimdė – yra ne vienos tautos įvaikinimo ritualas, minimas jau graikų mitologijoje. Graikų istorikas Diodoras Siculus I amžiuje prieš Kristų rašė: „Sakoma, kad taip vyko vaiko priėmimas: Hera įlipo į savo guolį ir Herkulesą uždėjo ant savo pilvo, o po to vaiką paleido žemyn. Šis simbolinis gimdymo pavaizdavimas dar ir dabar yra įprastas kai kuriose tautose.“ Pietro della Valle 1675 metais iš Persijos praneša, kad priimamas „asmuo, kurį norima kaip vaiką priimti, nuogas jos marškiniuose paslepiamas, priglaudžiamas prie jos kūno, o tada iš ten ištraukiamas tarsi jos biologinis vaikas, kaip išėjęs iš iščių“ (Huettenmoser 1991).

Įvaikintus vaikus lydi du dideli praradimai: jų gyvenimui daro įtaką skausmas dėl to, kad jie nėra biologiniai socialinių tėvų vaikai, ir skausmas būti atskirtam nuo biologinių tėvų. Šie du liūdni procesai veikia jų gyvenimą. Įvaikintieji privalo visada vėl ir vėl atstatinėti savo vidinę pusiausvyrą. Įvaikinę tėvai patys sau užduoda šiuos klausimus ir su savimi dirba tam, kad galėtų vaikams padėti.

Normalios ar specifinės įvaikinimo problemos?

„Nedriškite man daugiau ką nors sakyti. Jūs esate ne mano tėvai.“ Beveik visi įvaikinti vaikai augdami tai pasako kada nors šeimos narių konflikto metu. Tokiu būdu įvaikinimo tema tarp tėvų ir vaikų greitai vėl atgyja. Iš nedidelių problemų gali išsivystyti daug sudėtingesnės ir grėsmingesnės situacijos.

Kokios problemos sąlygojamos tolesnio vystymosi ir šeimos, o kokios yra specifinės, susijusios su įvaikinimu, problemos? Visos įvaikinusios šeimos žino, kad daugelis jų konfliktų yra tokie patys kaip ir kitose šeimose. Bet įvaikinimo fone jos pamažu pradeda kitaip vertinti situaciją. Kaskart įvairių etapų ir augimo rūpesčiai, kilimas į viršų ir kritimas žemyn, specifiniai konfliktai paveikia giliai. Tai yra nelengva.

Prisiminkime, kaip mes pykdavomės su savo tėvais. Juk tuomet negalvodavome, kad mus mažus galbūt apkeitė ar įvaikino, o tėvai nieko apie tai nežinojo. Įvaikintiems vaikams tokie klausimai kyla nuolat. Ir tėvai, ir vaikai tai žino!

Tėvai atsargiai ir rūpestingai vaikui paaiškina, kad jo biologiniai tėvai žengė gerą ir atsakingą žingsnį, patikėdami atžalą kitiems žmonėms. Daugelis įvaikintų vaikų jaučiasi nevisaverčiai, atiduoti ir palikti. „Kodėl manęs jiems nereikėjo?“ – dažnai užduodamas įvaikintųjų klausimas. Daugelis tokių vaikų turi pažeistą savivertę.

Darbas su suaugusiais žmonėmis (savipagalbos grupės), kurie įvaikinti, parodė, kaip sunku daugeliui jų, dažnai tai tęsiasi net visą gyvenimą, mokomasi susitaikyti su realybe, priimti tai, jog jie nuo pirmųjų savo gyvenimo metų buvo atskirti. Paauglystėje, ankstyvoje jaunystėje jie nuolat gyveno dvigubą gyvenimą, slapčia ilgėjosi biologinės mamos, kurdavo įvairias istorijas apie biologinius tėvus. Įvaikinti asmenys nieko nežinojo apie savo biologinius tėvus. Tuo metu tai buvo tabu, niekas ta tema nekalbėjo.

Įvaikinusios ir norinčios įvaikinti šeimos, bendraudamos tarpusavyje, dalijasi patirtimi (savipagalbos grupės, kursai, bendras laisvalaikis ir kiti užsiėmimai). Tokiu būdu joms geriau pavyksta nukreipti įvaikinimo proceso ypatingumą teigiama linkme ir išmokyti gyventi kaip su savaimė suprantamu dalyku.

Įvaikintiems vaikams reikia tiesos

Jau daugelį metų įvaikinimo specialistai laikosi nuomonės, kad vaikai kuo anksčiau turi sužinoti, kad jie įvaikinti. Tik su įvaikinimu nesusidūrę žmonės atstovauja nuomonei, jog vaikas, nežinantis, kad jo tėvai ne biologiniai, galėtų augti, patirdamas mažiau sunkumų. Jie mano, kad kuo vėliau vaikas sužinos apie įvaikinimą, tuo geriau jis galės šią žinią priimti, išgyventi ir suvokti.

Tie žmonės, kurie galvoja tik kada nors galbūt įvaikintimes vaikams pasakyti tiesą, teigia, kad tikrovė pati savaime yra bloga, o socialinės tėvystė – nevisavertė. Bet galvoti, kad vėliau pasakyti tiesą bus tinkamesnis laikas – tik iliuzija. Taip mąstantys žmonės ignoruoja paslaptį, apsunkinančią vaikų ir tėvų ryšius, vidinis jų tarpusavio santykis tampa negyvas, tėvus ir vaikus lydi melas. Geriausia vaiko apsauga – artimi jam žmonės pasitikėdami ir su meile iš karto pasako tiesą.

Kuo mažiau tėvai slėps tiesą, kuo atviriau jie priims realybę – jų vaikas turi ir kitus tėvus – tuo geriau įvaikinti žmonės išmoks gyventi su tuo, kad turi dvi šeimas. Žinoma, jie visada bus paženklinoti dvigubos situacijos žyme. Kai kurie tai sunkiai pakelia. O kiti išmoka gyventi taip, kad būna patenkinti esamu gyvenimu, įvaikinimu ir juos įvaikinusiais tėvais. Jie be jokių abejonių priima save, gerbia gyvenimą ir dalyvauja jame. Patarimas visiems įvaikintiems žmonėms: niekada daugiau neneigti įvykusio fakto – turėti dvi mamas ir du tėčius.